

Jedno a jednota

Věc nebo skutečnost apod. může být myšlenkově uchopena jako jedna, ale „ve skutečnosti“ nemusí být „jedna“, nemusí být sjednocena v „jedno“, ale zůstat mnohostí. Ale jak vlastně můžeme rozpoznat, zda takovým „jednem“, takovým sjednocením v jednotu, „ve skutečnosti“ opravdu je nebo není? To, zda je něco vnitřně sjednoceno, není „vidět“ ani „slyšet“, tj. nemůže být zvenčí (tj. nějakým pozorovatelem) „nahlédnuto“ jako něco předmětného, co „jest“ nějak před (ním), ale může být rozpoznáváno jen podle „chování“ věci nebo skutečnosti v čase, tj. až po sledování po jistou dobu. Niternost je zkrátka „nepředmětná“, tj. není z vnějšku přístupná, je třeba (a nutno) na ni jen usuzovat, a to na základně delší doby pozorování zvnějšku, tj. na základě usuzování z toho, co se ukazuje jen jako mnohost. Schopnost takto nepřímou rozpoznávat, zda jde o „jedno“ (jednotu, integritu) nebo jen o hromadu musí předcházet jako vlastnost rozpoznávajícího subjektu, není tedy výsledkem pozorování. Proto může také v usuzování o tom, zda jde nebo nejde o skutečnou jednotu, docházet k omylům, k nesprávnému předpokládání toho, že co se „jeví“ jako „jedno“, je vskutku „jedno“, zatímco doopravdy žádným „jednem“ není. To však vůbec ještě neznamená, že nic takového jako „jedno“ („celek“) ve skutečnosti neexistuje (nominalistický předpoklad, jako v současné době třeba Alain Badiou). Empirismus chybuje v tom, že zkušenost s niterností nepovažuje za zkušenost, ale vykládá to jako konstrukci.

(Praha, 190306-1.)